

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

1040 София, ул. "Славянска" №1, тел.: 02/ 91 408(централа), факс: 02/ 987 00 98

Изх.№ 11-00-397 7 09. 2002
(Моля цитирайте при отговор)

На Ваш №.....

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ
ОТ

АНТОН СТАНКОВ-МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

ПО

конституционно дело № 15 за 2002 г.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ
СЪДИИ,**

С определение на Конституционния съд от 12.09.2002 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 15 за 2002 г., образувано по искане на Общото събрание на гражданската колегия при Върховния касационен съд за установяване противоконституционността на Закона за изменение и допълнение на Закона за международния търговски арбитраж /ЗИДЗМТА/, / обн. ДВ, бр.46 от 2002 г. /

Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд / ВКС / е изложило съображения за противоречие с редица разпоредби на Конституцията-чл.8, чл.56, чл.117, ал.2, чл.119, ал.1, чл.122, ал.1, чл.124, на въведената с оспорения закон процедура по искове за отмяна на арбитражно решение. Оспорена е конституционността на § 1 за изменение на чл.47 от Закона за международния търговски арбитраж /ЗМТА/, /обн. ДВ, бр.60 от 1988 г.1 изм. бр.93 от 1993 г., бр.59 от 1998 г. и бр.38 от 2001 г./, с който се възлага на ВКС като първа и единствена инстанция да се произнася по посочените искове. Оспорена е и разпоредбата на § 3, ал.1 от Преходните и заключителни разпоредби

на ЗИДЗМТА, според която заварените в Софийски градски съд производства за отмяна на арбитражни решения, изключая тези, по които съдът е постановил решение, се прекратяват, отменяват се наложените обезпечителни мерки и делата се изпращат на ВКС в двуседмичен срок от влизане в сила на ЗИДЗМТА. Счетено е, че предвид обусловеността на останалите разпоредби на § 2 и 3, ал.2 от конкретно оспорените разпоредби на § 1 и 3, ал.1 от ЗИДЗМТА, искането се отнася до целия закон.

1.Относно въведената нова процедура по искиове за отмяна на арбитражно решение- § 1 от ЗИДЗМТА.

С § 1 от ЗИДЗМТА триинстанционното производство по искиове за отмяна на арбитражно решение е заменено с разглеждане на иска от Върховния касационен съд като първа и единствена инстанция.

Конституцията на Република България в чл.119, ал.1 определя триинстанционното производство по граждански и наказателни дела като принципно и преобладаващо разрешение. От това разрешение са възможни изключения по определени категории дела, които не са противоконституционни. Меродавни могат да бъдат съображения, също със значение на процесуални ценности, каквито са бързината на правораздаването, процесуалната дисциплина и процесуалната икономия / Решение № 16 от 1998 г. по к.д. № 7 от 1998 г. /

Именно такова изключение е уредено при исковете за отмяна на арбитражно решение. Триинстанционната процедура оскъпява и забавя изпълнението на арбитражното решение като прави арбитража непривлекателен за бъдещите страни, докато интересът от договарянето на арбитраж за страните се диктува от неговата бързина. Едноинстанционното производство по искиове за отмяна на арбитражни решения осигурява нужната бързина по приключване на споровете относно последиците на арбитражното решение.

Защитата срещу порочни арбитражни решения е приближена до защитата срещу влязло в сила съдебно решение. Както молбата за отмяна на влязло в сила съдебно решение, така и искът за отмяна на влязло в сила арбитражно решение се разглеждат от най-висшата съдебна инстанция- Върховния касационен съд на лимитативно посочени основания. Разбира се, основанията за отмяна на арбитражно решение, продължават да отчитат спецификата на арбитражното решение в сравнение със съдебното решение.

Разглеждането на делата именно от ВКС е гаранция за правилност на постановеното решение при едноинстанционно производство.

Не може да се твърди, че ВКС не би могъл да обезпечи единството на своята практика, следствие на това, че ще действа

като единствена инстанция. Трябва да се има предвид, че ВКС осъществява своите правомощия по чл.124 от Конституцията преди всичко чрез своята тълкувателна дейност.

По изложените съображения § 1 от ЗМТА не противоречи на посочените в искането конституционни разпоредби.

2. Относно § 3, ал.1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗИДЗМТА :

С атакуваната разпоредба е придадено обратно действие на новия процесуален закон спрямо заварените процесуални правоотношения.

Принципното начало при влизане в сила на закон по време е, че той има действие за в бъдеще. При действието на нов процесуален закон обаче, възникналите и висящи процесуални отношения се уреждат различно и той се прилага не само по отношение на дела, които ще се разгледат в бъдещето, но и по отношение на тези, които вече са образувани. Принципът, който ги урежда, е обратното действие на новия процесуалния закон. Основното съображение е съществуващата презумция, че измененията са продиктувани от виждането на законодателя да се даде чрез новия процесуален закон по-добро правосъдие, че той е по-съвършен и по-целесъобразен. Поради това принципът за обратното действие на новия процесуален закон важи и за висящите процеси, които по време на влизането му в сила не са били довършени. Това разбиране е изразено както в доктрината, така и в постоянната практика на Върховния съд, респ. на Върховния касационен съд.

Съответно този принцип има и своята конституционна опора. Конституцията не изключва правото на Народното събрание да приема норми с обратно действие. Таково изключение изрично е постановено в чл.5, ал.3 от Конституцията за наказателната отговорност, но не съществува обща забрана за други случаи /Решение № 18 от 1997 г. по к.д.№12 от 1997 г. /

Дори в областта на материалното гражданско право е допустимо приемането на закон с обратно действие и преуреждане на фактически състави, права и задължения, породени при действие на предхождащ закон / Решение № 9 от 1992 г. по к.д. № 4 от 1992 г./

Наистина, незапазването в § 3, ал.1 от ЗМТА на защитните последици на наложените обезпечения, е изненада за страната. Но нейното право на защита е гарантирано като ѝ е дадена възможност да поиска обезпечение по новия процесуален ред.

Ето защо, обратното действие в § 3, ал.1 и заличаването на правните последици на наложените обезпечения, както и

регламентирането на обезпеченията по висящи производства съобразно новия процесуален ред, не е противоконституционно.

Не е вярно твърдението в искането, че с предписаната в § 3, ал.1 от ЗИДЗМТА отмяна на наложените обезпечения, законодателната власт нарушава независимостта на съдебната власт и принципа на разделение на властите-чл.8 и чл.117, ал.2 от Конституцията.

Напротив, чл.117, ал.2, очертавайки рамките на независимостта на съдебната власт, изрично постановява нейното подчинение на закона. Според чл.4 от Конституцията цялото управление на страната, независимо от коя власт се осъществява, е според Конституцията и закона. С оглед на това в гражданското съдопроизводство съдът постановява тези актове, които са предвидени в закона и с правните последици, които са регламентирани в закона. В компетентност на Народното събрание е да приема правни норми с ранг на закон, които съдържат правила за поведение, чийто адресати са и органите на съдебната власт. Това е конституционно правомощие на Народното събрание, определено в чл.84, т.1 от Конституцията, като същевременно е израз на разделението на властите, постановено в чл.8 от Конституцията във връзка с чл.62, според който законодателната власт се осъществява от Народното събрание.

По изложените съображения считам, че § 3, ал.1 от ЗИДЗМТА не е противоконституционен.

3.Останалите разпоредби на ЗИДЗМТА не са атакувани самостоятелно, а като обусловени от конкретно атакуваните § 1 и 3, ал.1 на ЗИДЗМТА. С оглед изразеното по-горе становище, считаме искането и по отношение на целия закон за неоснователно.

**МИНИСТЪР :
АНТОН СТАНКОВ**

117